

GESCHILLENINSTANTIE VERLOSKUNDE

Beslissing naar aanleiding van het op 21 oktober 2022 in behandeling genomen geschil tussen:

A,
wonende te D,
klaagster,

en

B,
gevestigd te D,
verweerster.

1. De procedure

Klaagster heeft bij de hiervoor aangestelde klachtenfunctionaris een klacht ingediend over het plaatsen van een spiraal. Deze klacht betrof de zorgverlening door verloskundige C, werkzaam bij verloskundigenpraktijk B. De verloskundige heeft schriftelijk op de klacht gereageerd. De klachtprocedure is vervolgens op 20 september 2022 afgerond. De afloop was voor klaagster onbevredigend.

Klaagster heeft zich op 30 september 2022 tot de Geschilleninstantie Verloskunde gewend met een verzoek tot geschilbeslechting. Klaagster heeft in dit verband het griffiegeld van € 50,- betaald. Verloskundigenpraktijk B is bij de Geschilleninstantie Verloskunde aangesloten. Klaagster en genoemde verloskundigenpraktijk zijn hiermee overeengekomen hun geschil bij bindend advies door de Geschilleninstantie Verloskunde (verder te noemen: de geschilleninstantie) te laten beslechten.

De geschilleninstantie heeft in dat verband kennisgenomen van de volgende stukken:

- de geschilmelding met de bijlagen 1 tot en met 12;
- het verweer met de bijlagen 1 tot en met 9;
- het verloskundig dossier;
- mail klaagster d.d. 21 november 2022;
- mail verweerster d.d. 23 november 2022.

De mondelinge behandeling van het geschil vond plaats op 1 december 2022. Partijen waren aanwezig, verweerster in de persoon van verloskundige C en verloskundige D. Klaagster werd vergezeld door haar echtgenoot, de heer E.

2. Waar gaat het geschil over en wat is de beslissing?

2.1 Bij klaagster is op 7 april 2022 een spiraal geplaatst. De spiraal is als gevolg van een perforatie van de baarmoederwand in de buik (tussen de darmen) van klaagster terechtgekomen en moest operatief worden verwijderd. Volgens klaagster heeft verloskundige C van verloskundigenpraktijk B de spiraal verkeerd geplaatst, haar niet gewezen op het risico van een perforatie en haar ten onrechte niet direct naar een gynaecoloog verwezen. Zij wil een schadevergoeding. De verloskundigenpraktijk ziet dit evenwel anders.

2.2 De geschilleninstantie komt tot de conclusie dat de verloskundige onzorgvuldig heeft gehandeld en dat de verloskundigenpraktijk daarom een schadevergoeding moet betalen. De geschilleninstantie licht dat hierna toe.

3. Wat is er precies gebeurd?

3.1 Klaagster, geboren in 1984, heeft in april 2022 na haar derde zwangerschap bij verloskundigenpraktijk B het verzoek ingediend voor de plaatsing van een spiraal. Klaagster had tussen haar tweede en derde zwangerschap ook een spiraal gehad en dat was haar goed bevallen.

3.2 Verloskundige C is op basis van een loondienstverband werkzaam bij genoemde praktijk. Zij heeft in juli 2021 de opleiding tot verloskundige afgerond. In maart 2022 volgde zij de training 'IUD plaatsen'. Verloskundige C kreeg het verzoek van klaagster om plaatsing van een spiraal onder ogen en had daarover op 6 april 2022 telefonisch contact met klaagster. Op donderdag 7 april 2022 heeft zij de spiraal bij klaagster geplaatst. De verloskundige deed dit zonder gebruik te maken van een kogeltang. Zij vond dat de plaatsing makkelijk ging. Van een en ander heeft de verloskundige de volgende aantekening gemaakt:

- '- Uterus in AVF;
- Meting 7 cm;
- Plaatsing zonder tang, vlot;'

3.3. Ter controle heeft verloskundige C een echo gemaakt. Aan de hand van de beelden twijfelde de verloskundige over de correctheid van de plaatsing; zij zag een scheve lijn en concludeerde daaruit dat de spiraal scheef (niet centraal) zat. De verloskundige heeft vervolgens met klaagster, nadat zij was aangekleed, besproken hoe nu verder, waarbij is besproken de spiraal te verwijderen alsook om zaterdag de plaatsing opnieuw te beoordelen. Vervolgens is afgesproken om op zaterdag 9 april 2022 een nieuwe controle te doen. Klaagster werd op het hart gedrukt bij klachten contact op te nemen. Van een en ander heeft de verloskundige de volgende aantekening gemaakt:

'-TVE; lijkt niet helemaal centraal in utero te zitten? Twijfel. Cave perfusie! Uitgelegd dat ik de spiraal wil verwijderen om verdere verplaatsing te voorkomen. Mevrouw wenst even af te wachten en over enkele dagen eventueel opnieuw te beoordelen. Wil namelijk niet onnodig terugkomen voor nogmaals plaatsing.
- Zeer vlotte plaatsing. Zaterdag op spreekuur geplaatst voor herbeoordeling locatie.

(...)

Mevrouw op het hart gedrukt zeer laagdrempelig contact op te nemen bij buikpijnklachten/bloedverlies of andere klachten.'

3.4 In verband met krampen in de buik en de darmen de dag erna, heeft klaagster op vrijdag 8 april 2022 het spoednummer van de praktijk gebeld. Klaagster kreeg verloskundige C aan de lijn die haar uitnodigde om langs te komen. Dat heeft klaagster gedaan. De verloskundige heeft klaagster inwendig onderzocht en meerdere echo's gemaakt. De spiraal was evenwel niet te vinden. In het bijzijn van klaagster heeft de verloskundige met een collega besproken wat te doen. Afgesproken is dat klaagster zaterdag (de volgende dag dus) langs zou komen zodat haar collega, tevens echoscopist, opnieuw beelden kon maken. Verloskundige C had op dat moment zelf nog niet de opleiding tot echoscopist gevolgd. Van een en ander heeft de verloskundige de volgende aantekening gemaakt:

'Belt naar spoednummer 20:30: heeft wat licht stekende pijn richting rectum, is te doen, maar wegens laagdrempelige belinstructies belt mw toch maar even om te overleggen.

Direct laten langskomen voor beoordeling echo lokalisatie spiraal.

Zowel TVE als TAE gemaakt; Geen spiraal te objectiveren in utero. Echter ook geen spiraal te objectiveren in omgeving/buik.

Tevens beoordeeld in speculo; draadjes niet zichtbaar, met borsteltje geprobeerd draadjes uit ostium internum te halen, niet mogelijk.

Zowel VT als rectaal toucher uitgevoerd; geen spiraal te voelen.

Pijnklachten minimaal. Denkt spiraal niet verloren te zijn op toilet, maar is niet zeker.

Weinig tot geen bloedverlies gehad.

In overleg met patiënt wegens summiere pijnklachten, morgen herbeoordelen met echoscopiste samen en eventueel overleg/verwijzing gynaecoloog.

Opnieuw zeer laagdrempelige belinstructies gegeven.'

3.5 Klaagster is op 9 april 2022 naar de praktijk gekomen voor de desbetreffende herbeoordeling. Opnieuw bleek de spiraal bij onderzoek niet te vinden. Klaagster is verwezen naar de gynaecoloog. Klaagster kon diezelfde dag om 11.00 uur terecht bij de gynaecoloog. De gynaecoloog heeft middels een vaginale echo vastgesteld dat ook zij de spiraal niet kon vinden. Wel bleek de spiraal linksboven in de buik te liggen, tussen de darmen. De gynaecoloog vertelde klaagster dat de spiraal door de baarmoederwand was gedrukt.

3.6 Op donderdag 14 april 2022 is de spiraal door middel van een onder narcose verrichte laparoscopie verwijderd. Klaagster heeft hieraan drie littekens overgehouden.

3.7 Klaagster heeft een week niet mogen autorijden, twee weken niet mogen tillen en een aantal weken niet mogen sporten. Klaagster is zelfstandig ondernemer maar heeft twee weken

niet kunnen werken. Klaagsters man heeft twee dagen vrij genomen om voor de kinderen en het huishouden te zorgen.

4. Wat houdt het geschil in?

Het geschil heeft betrekking op het op 7 april 2022 plaatsen van de spiraal en de nazorg. Klaagster verlangt van de geschilleninstantie dat bij bindend advies wordt vastgesteld dat verloskundige C onzorgvuldig heeft gehandeld door de spiraal niet goed te plaatsen, door haar niet over het risico van een perforatie te vertellen en door haar niet naar de gynaecoloog te verwijzen. Klaagster verlangt voorts van de geschilleninstantie dat wordt vastgesteld dat zij recht heeft op een schadevergoeding. De verloskundigenpraktijk heeft inmiddels de spiraal vergoed, maar klaagster stelt schade te hebben geleden in de vorm van ander nadeel (littekens, emotionele schade) en vermogensschade. De vermogensschade bestaat uit de eigen bijdrage van de zorgverzekering ad € 385,-, inkomensverlies gedurende twee weken ad € 2.520,- netto (56 uur à 45,- per uur) en onbetaald verlof van haar man (twee dagen) ad € 300,-.

5. Wat is het verweer?

De verloskundige heeft de klacht en de daaraan ten grondslag gelegde stellingen bestreden. Voor zover nodig wordt daarop hieronder ingegaan.

6. Wat zijn de overwegingen van de geschilleninstantie?

6.1 Tussen klaagster en de verloskundige is – kort gezegd – in geschil of verloskundige C bij het plaatsen van de spiraal op 7 april 2022 en de twee dagen erna binnen de grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening is gebleven. De geschilleninstantie zal deze vraag door een beoordeling van het handelen van de verloskundige beantwoorden. Daarbij kijkt de geschilleninstantie naar de voor verloskundigen geldende beroepsnormen en de stand van de wetenschap. Tegen de achtergrond van de aard van het geschil is in dit geval vooral de NHG-standaard Anticonceptie (M02, februari 2021) (met bijlage 'procedure plaatsen spiraal') relevant. Hoewel de NHG-standaarden primair voor huisartsen zijn geschreven, is onder verloskundigen algemeen aanvaard dat deze standaard wat anticonceptie betreft, ook de standaard voor verloskundig handelen weergeeft (zie daarvoor ook het standpunt van de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen).

6.2 De beroepsnormen en de stand van wetenschap in verband gezien met het handelen van verloskundige C, stelt de geschilleninstantie vast dat de verloskundige voorafgaand aan de plaatsing van de spiraal op 7 april 2022 volgens de norm de anamnese heeft afgenomen. Hoewel dat niet uitgebreid is beschreven (zie daarover in zijn algemeenheid onder 6.6), is gebleken dat er op 6 april 2022 telefonisch contact is geweest en dat de verloskundige na het

gesprek met klagster op de hoogte was van datgene wat relevant was: aantal zwangerschappen en wanneer, gezondheidstoestand (in brede zin en contra-indicaties in het bijzonder), en wel/niet ongesteld.

6.3 De beroepsnormen en de stand van wetenschap in verband gezien met het handelen van verloskundige C, stelt de geschilleninstantie ook vast dat het plaatsen van een spiraal zonder daarbij de kogeltang te hanteren zoals de verloskundige heeft gedaan, niet tot het goede gebruik behoort. Integendeel, het is voor het sonderen gebruikelijk de baarmoeder met de kogeltang op te pakken en als zodanig ook als norm beschreven in de bijlage 'procedure plaatsing' bij de NHG-standaard Anticonceptie. Het doel ervan is de baarmoeder recht te trekken; de baarmoeder ligt immers doorgaans in anteflexie of retroflexie. Door de baarmoeder recht te trekken, wordt het inbrengen van de spiraal vergemakkelijkt. Bovendien wordt het risico op scheve plaatsing en daarmee een perforatie van de baarmoederwand verkleind, hetgeen nastrevenswaardig is gezien de problemen die daardoor kunnen ontstaan. De situatie van klagster is daarvan een voorbeeld.

De geschilleninstantie concludeert dan ook dat de visie van verloskundige C dat de tang alleen hoeft te worden gebruikt als het sonderen lastig is, niet kan worden gevolgd én dat de verloskundige op dit punt onzorgvuldig heeft gehandeld. Dat haar deze onzorgvuldigheid niettemin niet zou kunnen worden verweten omdat de verloskundige het verkeerd zou hebben aangeleerd, volgt de geschilleninstantie evenmin. Het is een omstandigheid die klagster niet aangaat en de verloskundige heeft deze stelling niet nader onderbouwd, hetgeen in het licht van de van de geschreven norm afwijkende gang van zaken en vrij verkrijgbare informatie over het plaatsen van een spiraal wel van haar had mogen worden verlangd.

6.4 Onzorgvuldig vindt de geschilleninstantie ook de manier waarop verloskundige C klagster na plaatsing van de spiraal op 7 april 2022 heeft geïnformeerd. Relevant voor dat oordeel is ten eerste dat de verloskundige na plaatsing het vermoeden had dat de spiraal niet centraal zat; zij zag een scheve lijn. Relevant ten tweede is dat de verloskundige zich (terecht) bewust was van het risico van een perforatie bij een scheve plaatsing, getuige haar notitie '*cave perfusie*'. Relevant ten derde is het uitgangspunt dat als een verloskundige dit vermoeden heeft, de vrouw in kwestie dan duidelijk moet worden geïnformeerd over de noodzaak tot verwijdering van de spiraal en de vrouw daarbij moet worden gewezen op de op zo'n moment vergrote kans op een perforatie van de baarmoederwand (met alle gevolgen van dien). Niet voldoende is dus informatie in de trant van 'dat het mogelijk is dat de spiraal eruit wordt gewerkt', zoals verloskundige C heeft verklaard te hebben gezegd. Informatie over de kans op een perforatie in deze vorm is te vaag – het kan bijvoorbeeld betekenen dat de spiraal er via de vagina uitkomt – en stelt de vrouw, in dit geval klagster, niet in staat om weloverwogen te beslissen over het vervolg.

Dit gezegd hebbende, doet (dus) niet ter zake dat klagster er zelf voor gekozen zou hebben om op de zaterdag nog een keer met een echoscopist te bekijken of de spiraal werkelijk niet

goed zat, zoals de verloskundige heeft aangevoerd. Zoals gezegd, blijkt niet dat die keuze van klaagster is gegrond op juiste informatie, nog los overigens van het feit dat het aan de verloskundige als deskundige is om de vrouw van de noodzaak tot verwijdering van de spiraal te overtuigen. De geschilleninstantie gaat er bovendien vanuit dat klaagster er als redelijk denkend patiënt bij juiste informatie voor zou hebben gekozen de spiraal nog datzelfde moment te laten verwijderen, hoe lastig ook.

Van een goede vorm van *shared decision making* was, kortom, geen sprake en verloskundige C valt daarvan een verwijt te maken.

6.5 Het oordeel 'verwijtbaar onzorgvuldig' geldt ook voor het handelen van verloskundige C op 8 april 2022, de dag na plaatsing. Klaagster meldde zich op deze dag 's avonds met pijnklachten en verloskundige C heeft daarop zowel inwendig als uitwendig echo's gemaakt waarna zij constateerde dat de spiraal niet in de baarmoeder zat. Verloskundige C was evenwel – en dat ten eerste – niet bevoegd om echo's te maken, waarbij relevant is dat dit geen echo's waren om de ligging van de spiraal te controleren maar echo's met het doel tot een diagnose voor de pijnklachten van klaagster te komen. Het is vervolgens een vreemde gang van zaken – en dat ten tweede – om bij de constatering dat de spiraal niet te zien en te voelen was, een afwachtend beleid te voeren met als reden dat de pijn van klaagster niet zo ernstig was (wat overigens volgens klaagster anders is) en dat de gynaecoloog vast geen tijd zou hebben om klaagster te zien. De verloskundige heeft niet kunnen uitleggen waarop zij wachtte, heeft niet bij de gynaecoloog geverifieerd of haar aanneme over diens agenda wel klopte, en bovendien op geen enkele wijze blijk gegeven van een zorgvuldige afweging van de risico's op dat moment. Sterker nog, desgevraagd kon verloskundige C geen enkel risico van een geperforeerde baarmoederwand en zwerfende spiraal noemen, terwijl ze wel uitging van die perforatie. Dit baart de geschilleninstantie ernstige zorgen.

En wederom – en dat ten derde – is het zorgvuldig informeren van klaagster over de situatie op dat moment uitgebleven.

6.6 Hoewel geen klachtonderdeel maakt de geschilleninstantie voordat zij overgaat tot een beoordeling van de schade, een laatste opmerking over de kwaliteit van het handelen van verloskundige C, meer in het bijzonder over haar dossiervoering. Die is summierder dan verwacht zou mogen worden van een net opgeleide jonge verloskundige die geconfronteerd wordt met een problematische situatie. Desgevraagd waren er meerdere punten waarover de verloskundige verklaarde die wel te hebben geweten of uitgevraagd maar niet te hebben genoteerd. Een voorbeeld betreft de anamnese en het gebruik van pijnstillers op 8 april 2022.

6.7 De conclusies over het handelen van verloskundige C brengen met zich dat er een grondslag bestaat voor een schadevergoeding. Klaagster heeft in dat verband gesteld als gevolg van het onjuist handelen van de verloskundige te zijn geconfronteerd met een perforatie van de baarmoederwand, waarvoor zij op 14 april 2022 een operatie heeft moeten ondergaan. Zij heeft daaraan drie littekens overgehouden en heeft twee weken niet kunnen

werken. Haar man heeft twee dagen onbetaald verlof moeten opnemen om voor de kinderen te zorgen. Er is dus schade, wat ook overigens door de verloskundigenpraktijk niet is betwist. Vereist is echter ook een causaal verband tussen het als verwijtbaar onzorgvuldig aangemerkte handelen en de gestelde schade. Naar het oordeel van de geschilleninstantie is dat verband er.

Zoals reeds overwogen, gaat de geschilleninstantie er namelijk vanuit dat als klaagster duidelijk was geïnformeerd over de met de scheve positie van de spiraal vergrote kans op een perforatie van de baarmoederwand met de daaraan inherente gevolgen, en duidelijk was gewezen op de noodzaak tot verwijdering, klaagster er dan als redelijk denkend patiënt voor had gekozen om de spiraal nog hetzelfde moment te laten verwijderen. In dat geval was een perforatie voorkomen en daarmee dus ook een operatie met de daarbij behorende littekens, het niet kunnen werken en sporten, en de noodzaak voor onbetaald verlof om de kinderen op te vangen.

Daarmee kan overigens in het midden blijven of de verloskundige, zo zij wel een kogeltang had gebruikt (een onzorgvuldigheid die aan de informatie vooraf is gegaan), scheve plaatsing van de spiraal en een perforatie daadwerkelijk had voorkomen. Dat laatste is immers wel waarschijnlijk maar niet zeker.

6.8 Wat de omvang van de materiële schade betreft, gaat de geschilleninstantie ervan uit dat klaagster onder de kleine ondernemingsregeling valt, wat betekent dat haar jaarmzet maximaal € 20.000,- bruto is en haar maandomzet maximaal € 1.666,67 bruto. De met twee weken niet kunnen werken corresponderende schade is dan € 833,33 bruto. De netto schade ter zake van het verlies verdienvermogen wordt begroot op € 600,-. Dit is overigens anders dan de accountant van klaagster de schade heeft begroot. De geschilleninstantie kan die onderbouwing echter niet volgen, omdat het niet aan een accountant is om de schade te duiden en er verder geen andere bewijsmiddelen zijn overgelegd.

Ten aanzien van het onbetaald verlof van de man van klaagster voorts, overweegt de geschilleninstantie dat naar Nederlands recht de man zelf geen vorderingsrecht heeft, anders dan als 'verplaatste schade.' Dat is een argument om te begroten op basis van kosten kinderopvang; dit is namelijk wat klaagster had kunnen claimen. Het op stel en sprong moeten regelen van opvang van de kinderen en/of dat er geen kinderopvang was te krijgen (een situatie waarin klaagster en haar man zijn geplaatst door het handelen van de verloskundige), is echter een argument om de schade voor de zorg te begroten op basis van het misgelopen salaris van de man. Dat is in zekere zin ook het feitelijke tarief dat voor deze opvang is betaald. Verder vindt de geschilleninstantie dat het door de overlegging van het rooster en de salarisstrook voldoende onderbouwd is dat hiermee een bedrag van € 300,- netto mee gemoeid is geweest.

Materiële schade is tot slot de eigen bijdrage van € 385,-. De verschuldigheid of de hoogte ervan is niet betwist en de geschilleninstantie acht het aannemelijk dat klaagster dit bedrag 'kwijt is geweest' vanwege de operatie van 14 april 2022.

Klaagster stelt ook immateriële schade te hebben geleden en wel in de vorm van drie littekens, het ondergaan van een operatie, het daarmee gemoeide herstel en ongemak, alsook in de vorm van stress, het moeten omgaan met deze kwestie en vooral het moeten omgaan met het feit dat haar verweten is dat zij zelf had gekozen voor een afwachtend beleid. De geschilleninstantie begroot dit deel van de schade op € 2.000,-.

Het is aan verloskundigenpraktijk B om die schade te vergoeden door betaling aan klaagster.

6.9 De geschilleninstantie ziet in hetgeen is beslist tot slot aanleiding voor een terugbetaling van het griffiegeld.

7. De beslissing

De Geschilleninstantie Verloskunde stelt bij bindend advies vast dat:

- de klacht, inhoudende dat verloskundigenpraktijk B in de persoon van verloskundige C onzorgvuldig heeft gehandeld ten opzichte van klaagster, gegrond is, in die zin dat de verloskundige ten onrechte op 7 april 2022 bij het plaatsen van de spiraal de kogeltang niet heeft gebruikt, en klaagster niet goed heeft geïnformeerd, en op 8 april 2022 onbevoegd echo's heeft gemaakt, ten onrechte een afwachtend beleid heeft gevoerd, en klaagster opnieuw niet goed heeft geïnformeerd;
- klaagster schade heeft geleden ten belope van € 3.285,- (€ 1.285, materieel (netto) en € 2.000,- immaterieel);
- verloskundigenpraktijk B aan klaagster een bedrag van € 3.285,-, moet betalen, zulks voor 16 januari 2023 op een door klaagster aan de praktijk op te geven rekeningnummer;
- verloskundigenpraktijk B aan klaagster het griffiegeld van € 50,- moet betalen, zulks voor 16 januari 2023 op een door klaagster aan de praktijk op te geven rekeningnummer.

Aldus beslist op 16 december 2022 door:

mr. dr. R.P. Wijne, voorzitter,

S.J.M. de Haan en S.L.J. Valk, leden-verloskundigen,

B.M.H. Raadsen Tielenius Kruijthoff, lid op voordracht van de cliëntenorganisatie,

C.G. Versteeg, lid jurist,

bijgestaan door E. van Mackelenbergh, secretaris.